

Auteursrecht en de kerk

Tekst Handleiding voor Kerkrentmeesters **Beeld** Istock

Inleiding

In de kerk wordt gebruik gemaakt van teksten, beeld en muziek. De teksten (van lied, preek, verhaal of gedicht), de muziek, de foto's of stukjes film zijn door iemand bedacht en gemaakt. Dat is de auteur van het oorspronkelijk werk. Die heeft rechten, namelijk dat het werk niet zomaar gekopieerd of gepubliceerd wordt: de auteursrechten.

Achtergrond

Het auteursrecht beschermt de makers van oorspronkelijke werken, zodat zij in staat zijn een eerlijke vergoeding te krijgen als hun werken worden gebruikt. Toestemming vragen voor gebruik en eventueel een vergoeding betalen zijn verplicht bij wet. Het is geen vrijblijvende zaak. Het auteursrecht is het recht van de maker van een werk van literatuur, wetenschap of kunst om zelf te bepalen hoe, waar en wanneer het werk openbaar wordt gemaakt of wordt verveelvoudigd. Iemand die een creatief werk maakt, heeft dus zeggenschap over hoe het wordt gebruikt. Denk aan dichters, schrijvers, sprekers, componisten etc. Zo iemand kan dat recht wel overdragen. Dan kan die het recht laten gelden.

Thema's

1.. Openbaar maken

Dit is alles waardoor een werk aan een publiek wordt bekend gemaakt. Dat kan opvoeren, uitvoeren, drukken en verspreiden, uitzenden zijn. Zodra anderen – niet in eigen kring – het kunnen zien, horen of meemaken is het openbaar maken. De kerk is niet 'in eigen kring', want publiek toegankelijk. Ook een kerkelijke kring geldt niet als 'in eigen kring', omdat de eigen kring gaat om familie of vrienden, hoewel dit in de praktijk wel een grijs gebied oplevert, vooral als men ook in privéwoningen samenkomt.

2.. Verveelvoudigen

Dit is alles waardoor het werk wordt gekopieerd, bewerkt, nagebootst: weergeven op papier, kopiëren op geluids- of beeld dragers, plaatsen op internet etcetera.

3.. De termijn van 70 jaar

Het auteursrecht komt te vervallen zeventig jaar na het overlijden van de maker (in de meeste gevallen). Maar bewerkte herdrukken of nieuwe vertalingen kunnen wel weer onder auteursrecht vallen, maar dan van de uitgever of de vertaler bijvoorbeeld.

4.. Uitzondering voor de kerk

Er is één uitzondering volgens de Auteurswet: het zingen door de gemeente of een eigen koor en de instrumentale begeleiding van dat zingen in een eredienst vallen niet onder het auteursrecht. Maar let op, hoe beperkt dat is: het gaat om het live zingen in de kerkdienst. Alles daarbuiten, dus zingen op de jeugdclub of tijdens een gemeente-avond vallen daar weer buiten. Ook het projecteren van liederen of het afdrukken in een liturgie zijn daar niet bij inbegrepen. Dat is immers verveelvoudigen en niet uitvoeren. Daarvoor is dan weer een licentie nodig (de zogenaamde uitvoeringslicentie die per gemeente bij Buma kan worden aangevraagd en waarvoor een bedrag moet worden betaald). Ondertussen – om het ingewikkeld te maken – zijn er ook auteurs en componisten die niet via Buma of een andere koepel zijn vertegenwoordigd. Dan moet er dus individueel van die maker toestemming verkregen worden.

5.. Foto's en film

Beelden gebruiken valt ook onder de auteurswet. Dus het plaatsen van foto's op een website of het afspelen van

COPYRIGHT

YouTube filmpjes (of anderszins) tijdens een kerkdienst, waarvan de herkomst niet duidelijk is en waar geen toestemming voor bestaat, kan tot moeilijkheden leiden. Ook het aankondigen van een filmavond-met-de-jeugd kan al leiden tot reactie van de auteursrechtenbewakers.

6.. Internet

Vooraf openbaarmaking via internet van informatie of van werken waarop auteursrechten rusten kan leiden tot reclamerings met soms onaangename claims. Immers, via internet is met technische middelen tegenwoordig tamelijk makkelijk na te speuren waar en wanneer een werk gebruikt wordt. Het gaat natuurlijk niet alleen om de pak-kans. Het gaat bij alles om te proberen eerlijk en fair met de maatschappij van anderen om te gaan. Tegelijk kan het soms als 'overdreven' aanvoelen, zeker waar een lange praktijk bestaat van bijvoorbeeld gedrukte liturgieën, dat je met de kennis van nu dus eigenlijk voor elk coupletje toestemming zou moeten vragen.

7.. Licenties

Er zijn heel wat licenties verkrijgbaar. Op de website van de Protestantse Kerk vindt u de nodige informatie. Eind 2018 heeft een gezamenlijke werkgroep van belanghebbende organisaties één en ander nog weer eens goed op een rij gezet.

Aspecten

Bij het gebruiken van beeld- en filmmateriaal kan ook de privacy om de hoek komen kijken, als er herkenbare personen in beeld komen. Ook de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) is best een strikte wet, net als de Auteurswet. Wanneer er foto's of bewegende beelden getoond worden in een kerkdienst, of via internet, waarop herkenbare mensen voorkomen, dient er per persoon toestemming te zijn verkregen, waarbij toestemming altijd dient te bestaan uit schriftelijke toestemming. Wanneer dat niet is gebeurd, betekent het altijd dat de betrokkenen het recht hebben schadevergoeding te eisen.

Info

Zie: <https://www.protestantsekerk.nl/auteursrechten>

Zie: <https://www.protestantsekerk.nl/verdieping/auteursrecht-houdt-uw-gemeente-zich-aan-de-wet/>

Zie: <https://kerkrentmeester.nl/kennisbank/communicatie>

Bel met Gemeentecontacten Protestantse Kerk
(030) 880 1880

Mail: info@protestantsekerk.nl

Bel met Bureau van de VKB (078) 639 3666

Mail: info@kerkrentmeester.nl

Bezinning

Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker. Het idee dat 'onwetendheid' een verontschuldigende factor is, wordt niet door de rechter geaccepteerd. Kerkbesturen dienen op de hoogte te zijn en zich op de hoogte te stellen.

Kortom: als u bovenstaande nog eens goed op u laat inwerken en eventueel via onderstaande links wat extra informatie tot u hebt genomen, ga dan nog eens na op welke manier er in uw gemeente op een eerlijke en prudente manier met auteursrechten wordt omgegaan. Dient er misschien het één en ander te worden aangepast?